

***"Indenfor murene" er en rystende relevant klassikeropsætning.
Det er 112 år siden, at "Indenfor murene" havde urpremiere
på Det Kongelige Teaters Gamle Scene.
Nu spiller samme udødelige stykke på selvsamme scene med
en tragisk ny aktualitet***

Kathrine Maria Amann

Jens Albinus i rollen som Adolf Levin

Jens Albinus er i rollen som hr. Levin både et overraskende og et oplagt valg. Overraskende, fordi Albinus med sin blonde fremtoning meget lidt ligner en 70-årig jødisk mand. Oplagt, fordi han som skuespiller i verdensklasse tilfører rollen præcis den ubegrænsede nuancerigdom, varme og skrøbelighed, den kræver for ikke at blive en karikatur.

Der er trygt og rart, derinde bag murene. Familien Levin har dækket op til søndagsmiddag, kødbollesuppen simrer, og snart er de alle samlet. Det jødiske ægtepar, patriarken hr. Levin og hans underdanigt vimsende fru Sara, de to væsensforskellige voksne sønner, snakkesalige Jakob med sin gravide hustru og barn samt den mere tænksomme lægesøn Hugo. Til familiens kreds hører desuden Levins trofaste medarbejder Meyer og datteren Esther, som er til forelæsning i "kultur" og lader vente på sig.

"Indenfor murene" er Henri Nathansens legendariske moralkomedie fra 1912 om kulturelle og religiøse kløfter mellem jøder og kristne i Danmark i begyndelsen af det 20. århundrede. Dramaet har dog tilsyneladende en uopslidelig relevans, hvilket de talrige opsætninger siden urpremieren vidner om. Hvem husker ikke ikoniske Poul Reumert og Clara Pontoppidan i rollerne som ægteparret Levin i tv-teaterversionen fra 1963. Senest har både Aalborg Teater og Folketeatret opsat stykket i henholdsvis 2014 og 2015.

Anledningen denne gang er Det Kongelige Teaters 275-årsjubilæum, som har fået skuespilchef Morten Kirkskov til at støve Nathansens gamle klassiker af. Næppe havde han dog forestillet sig, hvilken trist relevans stykket ville få netop nu med den igangværende krig i Gaza og den opblussende antisemitisme flere steder i verden, også herhjemme. Nathansen havde nok heller ikke forudset, at hans lille problemdrama om de interne affærer i en københavnsk jødisk familie, længe før nogen kendte til holocaust og nazistisk jødeforfølgelse, skulle blive så væsentlig et stykke verdensdramatik. Tænk bare på, hvordan hr. Levin bærer det hårrejsende og for os utænkelige navn Adolf.

Tiden er en anden, men temaet lige relevant. "Indenfor murene" tager afsæt i en generationskonflikt, som vi kender dem fra flere klassiske stykker. Den unge jødinde Esther har forelsket sig i sin universitetslektor, Jørgen, søn af hr. Levins gamle ærkerival, etatsråd Herming, som er både kristen og antisemit. Dette giver naturligvis anledning til en del ballade, og kløfterne - ikke bare mellem

generationerne, men også mellem de to trossamfund – begynder for alvor at bryde frem. Vil de unge have held med at bløde de gamles stivsind op? Kan de to uforenelige kulturer mødes? Vil kærligheden besejre gammelt had og nag til sidst?

Albinus' Levin er bygget over familiefaderens mistede magt, mennesket, for hvem troen er selve det livgivende kit, der holder verden sammen. Han er indædt og uforsonlig i sit had til etatsråden, der nægtede ham et lån, fordi "banken ikke havde brug for jøder". Men patriarkens strenge politur slår også fine revner. Når han mildt leger med barnebarnet Sara og i hans kærlige omgang med hustruen.

Bodil Jørgensens pragmatiske fru Levin er ikke mindre elskelig. Nok er hun langt fra så ilter og temperamentsfuld som ægtemanden, men også hun har en stålsat vilje, der for alvor sætter sig igennem i hendes rørende forsvar for Esther, da Levin vil smide datteren på porten.

Albinus er ikke desto mindre komediens indlysende centrum, hvis mægtige præstation balancerer det morsomme med det alvorsfulde. Eminent er hans sammenbrud, da det endelig går op for ham, at datteren har forlovet sig med ikke bare en kristen, men selve dødsfjendens søn. Også den inde-stængte vrede og slet skjulte afsky i magtkampen med Lars Brygmanns etatsråd Herming er en mesterklasse i skuespilkunst.

Ægteparret Herming udgøres foruden af den giftigt manipulerende etatsråd i Brygmanns åleglatte gestaltning også af Stine Stengades neurotiske fru Herming. Begge spiller de fint op imod Levin-parret under det tåkrummende "forældremøde" hos Hermings, hvor slaget om troen, traditionerne og æren skal stå.

Den yngre del af ensemblet derimod synes at have lidt vanskeligere ved at følge trop med de garvede skuespillere. Emilie Kroyer Koppels Esther er i hvert fald lidt for pæn og intetsigende som den oprørske datter. Her spiller det naturligtvis ind, at Kroyer Koppel kæmper en del med at få de naturalistiske replikker til at flyde troværdigt. Samme problem overgår tillige Joachim Kubels renskede Jørgen og Zaki Nobel i rollen som den frembrusende Jakob, der får en lidt underlig stivhed over sig. Så går det straks bedre for Emil Prenter som den anden bror Hugo, ham med den humanistiske dundertale til sidst i anden akt, hvor forestillingens budskab slås fast med syvtommersøm: *"Mennesker er vi dog alle."*

Ja, hvor banalt og åbenlyst det end måtte synes, så er der med al tydelighed fortsat brug for teater som "Indenfor murene". Ikke mindst i så fintmærkende og vellykket en iscenesættelse som her, hvor menneskerne bliver forsvindende små mellem scenografiens enorme mure.

Indenfor murene. Iscenesættelse: Morten Kirkskov. Scenografi og kostumedesign: Steffen Aarving.

Medvirkende: Jens Albinus, Bodil Jørgensen, Emilie Kroyer Koppel, Joachim Kupel, Stine Stengade, Lars Brygmann, Emil Prenter, Nicolai Dahl Hamilton, Zaki Nobel, Frederikke Kofoed Heiberg, Jela Natius Abildgaard, Livia Teodora Lupu, Lene Strate og Jakob Haahr Andersen.

Spiller på Gamle Scene, Det Kongelige Teater, København, til den 17. februar og drager derefter på turné.